

Kpl 10 Syöpätaudit

Kuva : Unsplash.com: National Cancer Institute

Terve3

sanoma pro

Syöpä

- yleisnimi sairauksille, jossa esiintyy pahanlaatuisia kasvaimia
- Syöpäsolut lisääntyvät hallitsemattomasti ja pystyvät leviämään muualle elimistöön.
- Syöpäsairauksia on noin 2000.
- Väestön ikääntyessä syöpien ilmaantuvuus kasvaa.
- Yksi yleisimmistä kuolinsyistä, etenkin niissä maissa, joissa eliniänodote on korkea.

Suomessa

- joka 3. sairastuu jossain elämänsä vaiheessa
- uusia tapauksia noin 30 000 vuodessa
- 2. yleisin kuolinsyy
- hoitojen avulla 2/3 paranee

Terve3

Kuva: Unsplash.com Olga Kononenko

sanoma pro

Syöpätilanne Suomessa 2018

Miesten yleisimmät uudet syövät

Naisten yleisimmät uudet syövät

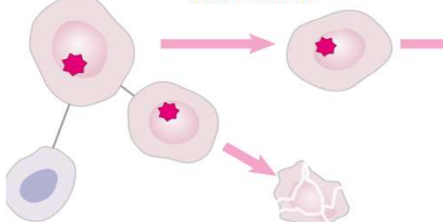
Lähde: Syöpä 2018 -vuosisraportti, Suomen Syöpärekisteri

sanoma pro

Syövän synty

**Karsinogeeni-
altistus**

Vaihtoehto 3.
• Mutaatio jää soluun ja siirtyy solun jakautuessa kaikkiin uusiin soluihin.

Vaihtoehto 1.

- Solun sisäiset korjausmekanismit korjaavat mutaation.

Vaihtoehto 2.

- Mutaatiota ei saada korjatuksi. Solu tuhoutuu.

**Karsinogeeni-
altistus jatkuu**

Soluun kertyy yhä enemmän mutaatioita.

Esisyöpäsolu

- voi muuttua syöpäsoluksi.

Syöpäsolukko

- Solujen jakautumista säätelevät mekanismit ovat vaurioituneet, ja näin syöpäsolut lisääntyvät nopeasti ja hallitsemattomasti.

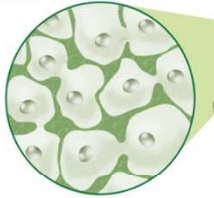
5–40 vuotta

sanoma pro

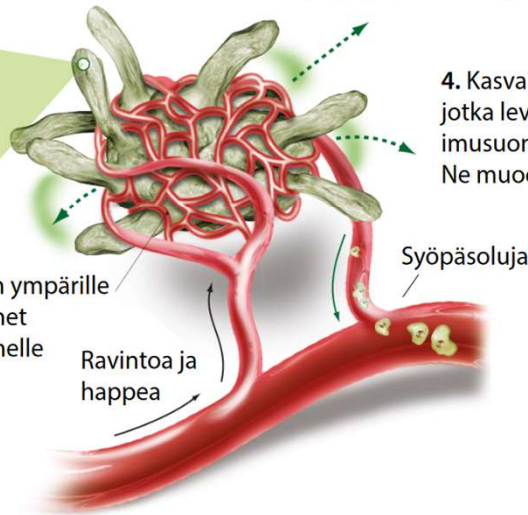
Syöpäkasvain ja sen leviäminen

Terve3

1. Mutatoituneet syöpäsolut jakautuvat kiivaasti ja työntyvät ympäröivään kudokseen

3. Syöpäkasvaimen ympärille kasvaneet verisuonet kuljettavat kasvaimelle happea ja ravintoa

2. Syöpäkasvain erittää aineita, joiden avulla se houkuttelee paikalle uusia veri- ja imusuonia

4. Kasvaimesta irtoaa syöpäsoluja, jotka leviävät eri puolille kehoa veren ja imusuonissa kiertävän nesteen mukana. Ne muodostavat etäpesäkkeitä.

Niitä syöpäsairauksia tai -muotoja, joiden solut jakautuvat erityisen nopeasti ja jotka lähettävät runsaasti etäpesäkkeitä, kutsutaan aggressiivisiksi. Aggressiivisten syöpien paranemisennuste on heikompi kuin muiden syöpien.

sanoma pro

Esimerkkejä syövän todennäköisyyttä lisäävistä tekijöistä

Terve3

YKSILÖN SISÄISET TEKIJÄT

- Ikä
- Sukupuoli
- Ihotyyppi
- Vanhemmilta perityt geenivirheet

ELINTAVAT

- Tupakointi ja nuuskan käyttö
- Alkoholi
- Auringonotto ja ihon palaminen
- Runsas punaisen lihan syönti
- Grillatessa syntyvät PAH-yhdisteet

Kuvat: Unsplash.com Andreas M ja Robert Ruggiero

ELINYMPÄRISTÖN ALTISTEET

- Ilman pienhiukkaset
- Passiivinen tupakointi
- Radon

TYÖYMPÄRISTÖN ALTISTEET

- Asbesti
- Monet kemikaalit
- Radioaktiiviset materiaalit
- Röntgensäteily

ERÄÄT BAKTEERIT JA VIRUKSET

- Helikobakteeri (mahalaukun syöpä)
- Sukuelinten papilloomavirukset HPV (kohdunkaulan syöpä)
- Hepatiittivirukset HBV ja HCV (maksasyöpä)

JOTKUT LÄÄKEAINEET

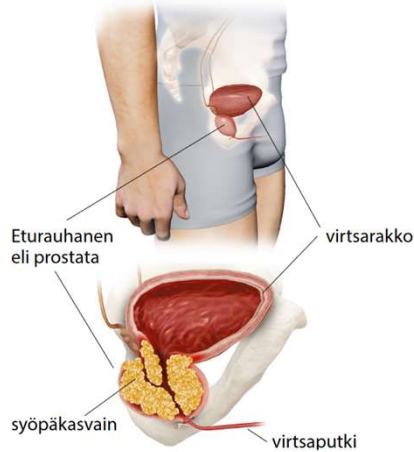
- Hormonivalmisteet
- Immuunipuutostilaa aiheuttavat lääkkeet

Kuva: Unsplash.com Vlad

sanoma pro

Eturauhassyöpä on miesten yleisin syöpäsairaus

Yleisyys

- Noin 5 000 miestä/vuosi
- Alle 50-vuotiailla harvinainen
- Yleinen yli 70-vuotialilla

Riskitekijöitä

- Perinnöllinen alttius
- Tupakointi
- D-vitamiinin saannin vähäisyys

Ennaltaehkäisy

- PSA-testi (ei kuulu lakisääteiseen seulontaohjelmaan)
- säännöllinen liikunta ja ruokasuositusten noudattaminen

Oireet

- alkuvaiheessa ei oireita; myöhemmin tihentynyt virtsaamisen tarve ja virtsaamisvaikeudet

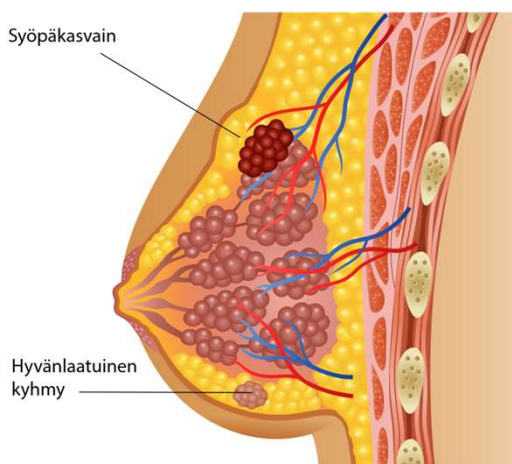
Hoito

- etenee tavallisesti hyvin hitaasti, aina hoitoa ei tarvita
- sädehoito, leikkaus
- paranemisennuste on hyvä

Terve3

sanoma pro

Rintasyöpä on naisten yleisin syöpäsairaus

Yleisyys

- lähes 5 000 naista/vuosi ja 20 miestä/vuosi
- yli puolet todetaan vaihdevuosi-ikä ohittaneilla naisilla

Riskitekijöitä

- eräissä rintasyöpämuodoissa perimällä suuri vaikutus
- lihavuus
- runsas alkoholinkäyttö
- hyvin nuorena alkaneet kuukautiset ja myöhäinen vaihdevuosien alkamisikä
- lapsettomuus
- pitkäaikainen hormonikorvaushoito

Ennaltaehkäisy

- lakisääteinen, vapaaehtoinen mammografiaseulonta kaikille 50–69 -vuotiaille naisille joka toinen vuosi

- painonhallinta

Oireet

- kyhmyt rinnassa tai kainalossa
- nännistä vuotava neste

Hoito

- paranemisennuste on hyvä
- leikkaus, sädehoito

Terve3

sanoma pro

Keuhkosyöpä on maailman yleisin syöpäsairaus

Kuva: Unsplash.com Jay Clark

Yleisyys Suomessa

- 3. yleisin syöpäsairaus, miehillä noin 1 700/v ja naisilla 1 000/v

Riskitekijöitä

- 90 % keuhkosyövistä aiheutuu tupakoinnista
- altistuminen radonille, asbestille tai ilmansaasteille

Ennaltaehkäisy

- tupakoimattomuus
- asuntojen ja työpaikkojen radonmittaukset
- asbestin käytön kieltävä laki, vanhojen talojen asbestikartoitukset
- toimenpiteet ilmansaasteiden vähentämiseksi

Oireet

- pitkään oireeton, yskä, veriset yskökset, hengenahdistus, kipu, toistuvat keuhkotulehdukset

Hoito

- leikkaus, sädehoito, lääkehoito
- paranemisennuste on usein heikko

Terve 3

sanoma pro

Suolistosyövät ovat yleistyneet nopeasti

Terve 3

Yleisyys

- Suomessa sekä miesten että naisten toiseksi yleisin syöpäsairausryhmä
- määrä kaksinkertaistunut viimeisen 50 vuoden aikana
- miehillä jonkin verran yleisempi kuin naisilla
- suurin osa sairastuneista on yli 65-vuotiaita

Riskitekijöitä

- alkoholin käyttö
- ruokavalio, joka sisältää paljon punaista lihaa sekä eläinperäisiä rasvoja ja vain vähän kuituja
- tupakointi
- ylipaino
- vähäinen liikunta

Kuva: Unsplash.com Tony Mucci

Ennaltaehkäisy

- seulonta: ulosteen veritesti ja tarvittaessa suolen tähytystutkimus

Oireet

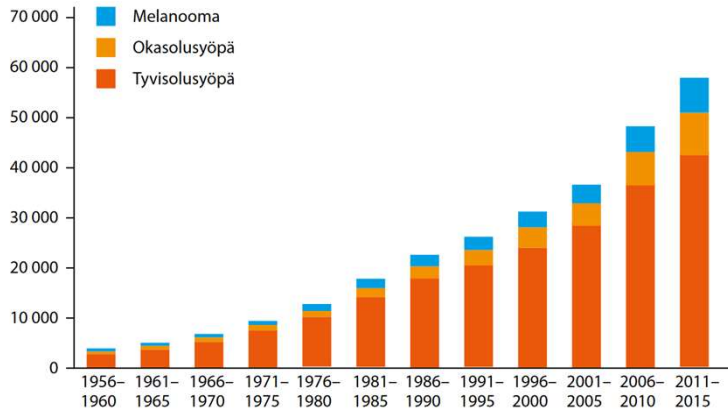
- voi olla pitkään oireeton
- vatsavaivat, suolen toiminnan muutokset, verinen uloste

Hoito

- ensisijainen hoitomuoto on leikkaus
- sädehoito, lääkehoito

sanoma pro

Erilaiset ihosyövät ovat lisääntyneet moninkertaisesti

- Auringon UV-säteily aiheuttaa yli 90 % kaikista ihosyövistä.
- Syöpäriskiä lisää ihon toistuva palaminen ja elinaikana saatu kumulatiivinen altistus.
- Vuosittain Suomessa todetaan noin 10 000 uutta ihosyöpätapausta.
- Ihosyövistä vaarallisin on melanooma, sillä se voi lähettää jo varhaisvaiheessa etäpesäkkeitä.

Suurin osa syövästä voidaan ennaltaehkäistä

- Terveelliset elämäntavat
- Suojautuminen liialliselta auringonsäteilyltä
- Lainsäädäntö (esim. tupakkalaki, asbestin käyttökielto)
- Rakennustekniset ratkaisut (radonsäteilyn torjunta)
- Työsuojelu (syöpävaarallisilta kemikaaleilta ja -säteilyltä suojautuminen)
- Rokotukset (HPV ja HBV)
- Lääkehoito (Helikobakteeri)

Kuva: Unsplash.com National Cancer Institute

Kuva: Unsplash.com National Cancer Institute

Terve3

Syöpien varhainen toteaminen ja seulonnat pelastavat ihmishenkiä

Maksutomat syöpäseulonnat Suomessa

Kohdunkaulansyöpä

- näyte emättimestä
- etsitään esisyöpäsoluja (papa-testi) tai papilloomaviruksia (HPV-testi)

Rintasyöpä

- mammografia (röntgentutkimus)

Suolistosyöpä

- etsitään ulostenäytteestä verta
- perä- ja paksusuolen tähystys

s a n o m a p r o

Terve3

Muutos kohti yksilöllistä syövänhoitoa

Syövän lääkehoidot ennen

Kaikille potilaille annetaan samanlainen lääkehoito.

Syövän lääkehoidot nyt

Täsmähoitoon tarvittavan diagnostiikan kehitys mahdollistaa entistä yksilöllisemmän hoidon.

Syövän lääkehoidot tulevaisuudessa

Yksilöllisen terveystiedon, esim. geenitiedon, yhä laajemman hyödyntämisen ansiosta jokaiselle potilaalle voidaan räätälöidä paras mahdollinen hoito.

s a n o m a p r o

Suomessa suurin osa paranee syövästä

- Paranemisennuste vaihtelee eri syöpäsairauksissa

Terve3

Miesten syövät 2019

Naisten syövät 2019

■ Kuolemia ■ Uusia tapauksia

Lähde: Suomen Syöpärekisteri

Viiden vuoden suhteellinen elossaololuku kertoo,

- kuinka suuri osa syöpään sairastuneista elää viisi vuotta syövän toteamisen jälkeen verrattuna siihen, miten suuri osa samanikäisestä väestöstä elää kyseisen ajan
- suhteellinen elossaololuku kuvastaa eloonjäämisen todennäköisyyttä tilanteessa, jossa muita mahdollisia kuolinsyitä ei huomioida.

sanoma pro